BIJ ANNE THUIS

RUBINSTEIN

anne frank stichting

Inhoudsopgave

Voorwoord door Huck Scarry 7

Hoofdstuk 1 Een nieuw huis 11

Hoofdstuk 2 School, vrienden en vrije tijd 29

Hoofdstuk 3 Steeds minder vrijheid 41

Hoofdstuk 4 De dag dat alles veranderde 55

Hoofdstuk 5 Een verborgen huis 73

Hoofdstuk 6 Leven in onderduik 93

Hoofdstuk 7 De laatste uren 117

Voorwoord

door *Huck Scarry*

Het appartement van de familie Frank op het Merwedeplein 37-II bestaat nog steeds. Na de oorlog is het appartement verhuurd geweest aan verschillende mensen, van wie slechts enkelen zich bewust waren van de familie die er van december 1933 tot begin juli 1942 woonde.

Toen een woningbouwvereniging het pand in 2004 kocht, kon met een renovatie de woning zo goed mogelijk hersteld worden zoals die in de jaren dat de familie Frank er woonde was geweest.

Vandaag de dag is het eigendom van de Anne Frank Stichting en het doet al jaren dienst als schrijversresidentie. Hier kunnen buitenlandse schrijvers die niet vrij kunnen werken in hun eigen land, tijdelijk verblijven om in rust en vrijheid te werken.

Ik had het enorme geluk en voorrecht om een paar dagen en nachten in het appartement te mogen doorbrengen. Zo kon ik ter plekke de indeling van het appartement leren kennen, maar belangrijker nog, zo kreeg ik een inkijkje hoe het voor de familie Frank geweest moet zijn om er te wonen.

We hebben het geluk dat het Achterhuis aan de Prinsengracht 263 bewaard is gebleven en dat we nog steeds kunnen ervaren hoe intens het was om er in onderduik te moeten leven. Mijn korte verblijf in het woonhuis van de familie Frank aan het Merwedeplein gaf mij echter de gelegenheid om me onder te dompelen in de gelukkigere tijden van de familie Frank toen alles nog relatief normaal was.

Zittend aan de eettafel voor het grote, open raam dat uitkijkt op het groen van het plein, kon ik rustig naar de vogels luisteren. Een witte zeemeeuw vloog af en toe luidruchtig voorbij, zijn sterke roep galmend tussen de gebouwen. Ik kon me voorstellen hoe Moortje, Annes kat, opgekruld op de vensterbak in het warme zonlicht dat door het open raam scheen, naar buiten keek en intens ernaar luisterde.

Detail van de voordeur van de familie Frank op het Merwedeplein.

Vandaag de dag zijn de bomen gegroeid, maar in essentie zijn de rust en kalmte van deze plek, deze buurt, bijna niet veranderd sinds de tijd dat de familie Frank er woonde.

Er zijn geen originele meubels meer aanwezig, maar er is een goede poging gedaan om het appartement zo in te richten zoals de familie Frank dat zou kunnen hebben gedaan. In de gezamenlijke slaapkamer van Margot en Anne staat een replica van het bureautje waar Anne graag aan schreef bij het raam.

Maar het waren de kleine dingen in het appartement die me het meest raakten: met je hand over de trapleuning gaan, de keukenkast openen, het licht aandoen. Eenvoudige handelingen die de familie zelf ook ontelbare keren gedaan zal hebben.

Otto, de vader van Margot en Anne, had in zijn jeugd een zeer goed leven in Frankfurt. Hij was het tweede kind van vier. Zijn vader, Michael Frank, runde een bank voor rijke mensen en ondernemers: de Michael Frank Bank. De kinderen groeiden op in een groot huis met personeel en hun ouders gaven regelmatig feesten. Otto speelde cello, leerde Engels en Frans en ging naar de universiteit. Hij bracht zelfs tijd door in New York, waar hij werkervaring opdeed in het warenhuis Macy's, destijds het grootste ter wereld.

Bij zijn terugkeer in Duitsland was de situatie binnen Europa al aan het veranderen. De eerste Wereldoorlog brak uit, Otto ging in dienst van het Duitse leger als officier van de tweede orde en nam een hoge militaire onderscheiding, het *Eisernen Kreuz*, in ontvangst voor zijn verdiensten. Hij trouwde en kreeg met zijn vrouw Edith twee kinderen: Margot en Anne.

Door de veranderende tijden in Duitsland werd het zakelijk lastig voor hen. Erger nog, een opkomende politieke partij maakte het leven voor Joden steeds moeilijker en gaf hun de schuld van de slechte economische situatie waarin het land verkeerde. Toen deze partij, de NSDAP, in 1933 onder leiding van Adolf Hitler aan de macht kwam, was het voor Otto duidelijk dat emigreren de enige optie was. Via zijn zwager, die de Zwitserse franchise van een Duits bedrijf leidde, kon Otto eenzelfde onderneming starten in Amsterdam.

De familie Frank had in eerste instantie een gelukkig leven in Nederland. Edith vond een zonnig en licht appartement in een moderne, nieuwe buurt met goede scholen voor de kinderen op loopafstand. Veel vrienden en buren waren ook Joodse, Duitse immigranten. Men voelde zich thuis.

Dit boek vertelt het indrukwekkende verhaal van Annes jeugd. Hoe haar vrije, lichte en onbezorgde kindertijd opeens verdween en veranderde in een periode met beperkingen, duisternis en gevaar.

Ik heb mijn uiterste best gedaan om zo dicht mogelijk bij de feiten te blijven. Het fijne team van de Anne Frank Stichting heeft geweldig geholpen door mijn schetsen te controleren en waar nodig te corrigeren, zodat ik het zo correct mogelijk kon neerzetten.

Nooit verloor ik uit het oog dat de gebeurtenissen in dit verhaal zo'n 80 tot 90 jaar geleden plaatsvonden. Dat de jonge mensen in deze tragedie, Peter, Margot en Anne, theoretisch gezien en onder andere omstandigheden, nog steeds in leven hadden kunnen zijn.

Ik heb de gebeurtenissen van dit verhaal en al zijn hoofdrolspelers met het hoogste respect en oprechtheid benaderd. Ik hoop dat het boek dit weerspiegelt.

Je vraagt je misschien af waarom ik Anne bijna altijd van achteren portretteer. Dat is niet omdat ik haar niet goed kan of durf te tekenen. Nee, het was mijn bewuste beslissing Anne anders te benaderen dan de anderen in het verhaal. Door ons over Annes schouder mee te laten kijken, vanuit haar blik, delen we haar ervaringen. We houden haar gezelschap. We *zijn* Anne.

Huck Scarry
Gstaad, Zwitserland.

De woning van de ouders van Otto Frank aan de Mertonstrasse 4 in Frankfurt am Main. Na hun huwelijk wonen Otto en Edith hier tot hun verhuizing naar de Marbachweg.

Het huis aan de Marbachweg 307 in Frankfurt am Main waar de familie Frank woont van 1927 tot 1931.

Robert, Otto, Herbert en Helene (Leni) Frank op jonge leeftijd, rond 1895.

In 1931 verhuist de familie Frank naar de Ganghoferstrasse 24, waarna ze in 1933 weer even in de Mertonstrasse logeren tot hun vertrek naar Amsterdam.

De familie Frank verhuist in 1933 vanuit Frankfurt am Main, Duitsland, naar Amsterdam.

HOOFDSTUK 1

Een nieuw huis

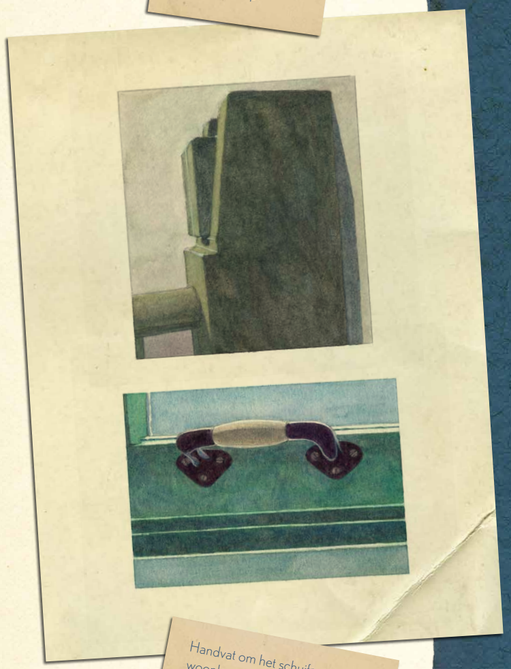

Deze ansichtkaart van het Merwedeplein plakt Anne in haar fotoalbum.

Het appartement op de tweede verdieping

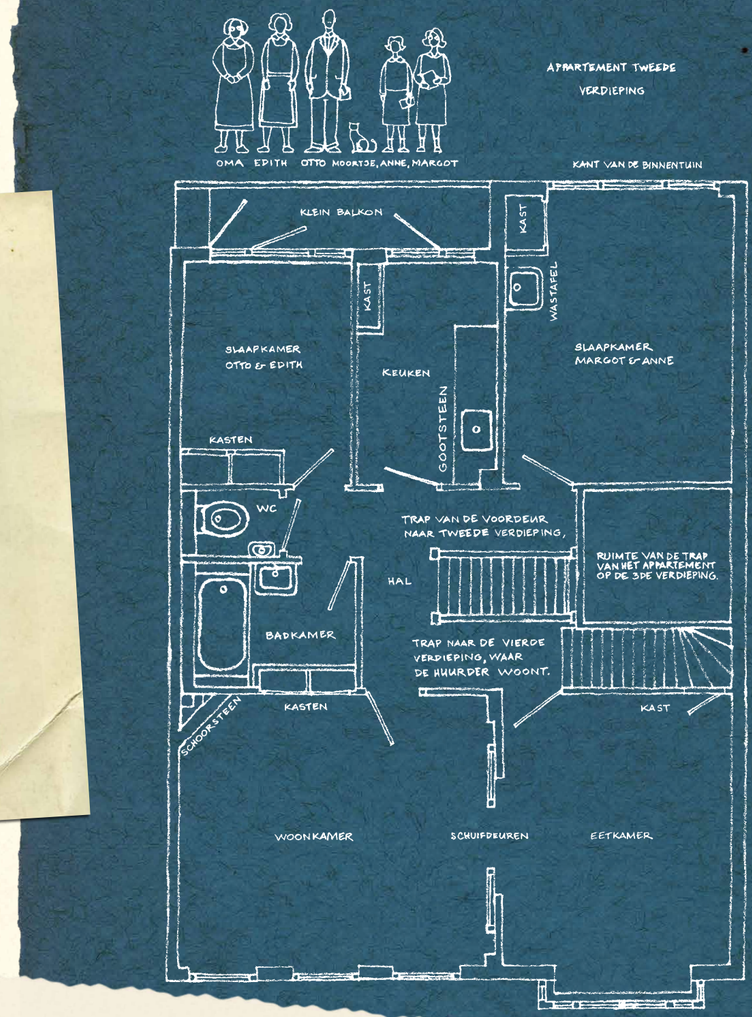

Kraantje en afvoer van het fonteintje in de wc.

Detail van het houten hek bij de trap.

Handvat om het schuifraam in de woonkamer te openen of te sluiten.

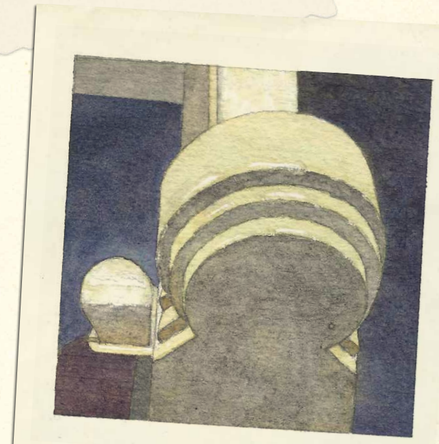
Het huis van de familie Frank

Otto, Edith, Margot en Anne woonden op ongeveer 112 vierkante meter. Voor die tijd was de woning op het Merwedeplein erg luxe, het had een ligbad, warm water en centrale verwarming. Toch was het huis kleiner dan ze in Duitsland gewend waren. De woon- en eetkamer lagen aan de voorkant van het huis, met uitzicht over het plein. De twee slaapkamers, de keuken en het balkon lagen aan de achterkant, waar de familie uitkeek op de binnentuinen. Vanaf 1939 woonde ook oma Holländer, de moeder van Edith, bij de familie Frank.

Vrienden over de vloer

Edith en Otto maakten snel nieuwe vrienden in de buurt. Veel buren waren – net als zij – Joods en vanuit Duitsland gekomen in de hoop op een veilig nieuw leven. De familie Frank hield van gezelligheid en was gastvrij. Op zaterdagmiddag nodigden ze graag gasten uit bij hen thuis. Ze werden goede vrienden met de familie Ledermann en de familie Goslar. Hun dochters, Barbara en Sanne Ledermann en Hannah Goslar (Hanneli), raakten op hun beurt goed bevriend met Margot en Anne. Otto's medewerker Miep Gies en haar man Jan, die ook vlakbij woonden, waren regelmatig van de partij.

Detail van het traphek.

Margot en Anne verwelkomen de gasten.